

Uničevanje našega Krasa se bo nadaljevalo?

Na Repentabru, tik vasi in nedaleč od cerkve namerava odpreti neki brezobziren podjetnik nov kamnolom, ki bi obsegal 90.000 kvadratnih metrov (kar je površina velike vasi), delno na ozemlju, ki je določeno za naravni park, in delno na ozemlju, ki naj bi spadalo k zeleni coni in je pod hidrogeološko vezanostjo. Zaradi novega kamnoloma bi morali zravovati cel tamkajšnji gozdnati hriboček, kar bi uničevalno vplivalo tudi na rastlinstvo na okoliških višinah, vsa okoliška narava bi postala zaprta in razrvana, bližnja ravninska področja pa bi postala odlagališča za odpadke in zemljo iz kamnoloma ter smetišča, kar se je že zgodilo z nekdanjo lepimi deli pokrajine ob cestah proti Repentabru in Velikemu Repnu. S traktorji in tovornjaki so opustošili pokrajino in ji vzeli mik nedotaknjenosti in svežine. Brezobzirno tudi zasipavajo bližnje kraške doline.

Repentaborska občina je že protestirala proti novi nameravani oskrumbi tamkajšnje pokrajine, enako tudi organizacija »Italia nostra«, ki skrbi za ohranitev naravnih lepot v Italiji. Tem protestom se odločno pridružuje naš list in vsa naša slovenska javnost, ki ji je pri srcu Kras. Radi bi vedeli, kako pride podjetje od drugod do tega, da lahko razpolaga s tolikimi deli Krasa in jih uničuje. Kdo mu je dal dovoljenje za to? Te stvari bomo skušali raziskati.

Minil je čas, ali bi bil vsaj že moral miniti, ko so kapitalisti in brezobzirni zaslužkarji lahko počeli v imenu liberalnega gospodarstva vse, kar so hoteli, celo proti zakonom in predpisom. Morda se kaj takega še lahko dogaja v južni Italiji, toda tu bi se ne smelo. Napredna moderna družba bi morala v imenu skupnih vrednot, med katere spada narava, ostreje nastopati proti takim ljudem. Danes postajajo zločini proti družbi kot celoti vse bolj nevarni in bi morali biti vsi bolj budni proti njim ter jih tudi kaznovati. Tako pa je absurd, da je obsojen kak tat za majhno tatvino, s katero je bil oškodovan samo posameznik, na več let ječe, tisti pa, ki dela mnogo večjo škodo celi družbi, npr. z uničevanjem narave, sploh niso kaznovani in celo nič ne izgube na svojem ugledu. Temu bi morala napraviti moderna in napredna zakonodaja konec. Oblasti naj se zga-nejo v pogledu zaščite Krasa vsaj zdaj, spričo te nove in naravnost nedoumljive nevarnosti.

Dobro sosedstvo ne gre v sklad z izzivanjem

V ponedeljek in torek sta imela italijanski zunanji minister Medici in podpredsednik jugoslovanske zvezne vlade ter zunanji minister Medici pogovore v Dubrovniku, ki so bili z obeh strani označeni kot odkriti, iskreni, prisrčni in konstruktivni. Poudarili so, da sta obe vladi odločeni nadaljevati politiko dobrega sosedstva in sodelovanja na gospodarskem, kulturnem, znanstvenem in na drugih področjih. Omenjeni sta bili tudi narodni manjšini, glede katerih sta se obe strani strinjali, da jima je, kot je rečeno v skupnem zaključnem uradnem poročilu, treba zagotoviti največjo zaščito in ustrezne pogoje za njun najširši razvoj na kulturnem, družbenem in gospodarskem področju. Rečeno je tudi, da sta obe strani ocenili kot zelo koristno in uspešno sodelovanje med obmejnim prebivalstvom.

Konstruktivno vzdušje

Uradno poročilo razen tega omenja, da so pogovori potekali v konstruktivnem vzdušju in omogočili primerjanje stališč o najvažnejših mednarodnih problemih ter preučitev vprašanj, ki neposredno zadevajo odnose med Italijo in Jugoslavijo. Ministra sta pri svojih pogovorih tudi naglasila potrebo po poglobljeni preučitvi obstoječih možnosti za nadaljnjo razširitev sodelovanja na gospodarskem, industrijskem in tehničnem področju ter se sporazumela, da si bosta še nadalje prizadevala, da bi te možnosti izkoristili za še nove oblike sodelovanja v obojestransko korist. Na sestanku so razpravljali tudi o tem, kako naj bi obe državi skupno odpravljali okuženja vode v Jadranskem morju.

Ministra sta si tudi obširno izmenjala misli o mednarodnem položaju ter ugotovila soglasnost stališč glede številnih vprašanj. Obe strani se zavedata, kako važno je zanju vprašanje Sredozemlja. Govorila sta o krizi na Bližnjem vzhodu in se strinjala, da je treba iskati mirno rešitev za tamkajšnji spor na osnovi resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov, čeprav se stališči obeh držav, kar zadeva njun odnos do Izraelcev in Arabcev, ne krijeta. Ministra sta soglašala tudi v tem, da naj konferenca za varnost in sodelovanje v Evropi nakaže stvarne cilje, ki bi omogočili varnost in učinkovite oblike sodelovanja v Evropi. Konferenca bi morala omogočiti vsem evropskim državam, da svobodno razvijajo svoje institucije. Dati bi morala tudi pobudo za širše sodelovanje na gospodarskem, trgovinskem, tehničnem in znanstvenem področju. Obe strani sta tudi izrazili prepričanje, da je izvajanje pariških sporazumov glede Vietnama bistveni pogoj za rešitev tega vprašanja v skladu z upravičenimi koristmi vietnamskega prebivalstva.

Italijanske investicije v Jugoslaviji

Medici in Minić sta po končanem sestanku dala tudi nekaj izjav za časnikarje. Medici je omenil možnost italijanskih investicij v razna skupna italijansko-jugoslovanska podjetja, posebno kar zadeva živinorejo. Rekel je tudi, da so sklenili nastopati v mednarodnem okviru skupaj, kjer se stališči obeh držav strinjata.

Ministra Medicija so italijanski časnikarji vrašali, ali je vprašanje takojimeno cone B kaj vplivalo na potek pogovorov. Minister je odvrnil, da je vplivalo, a da to vprašanje »počasi zori«. Vsa druga obravnavana vprašanja ublažujejo ta vpliv in povečavajo medsebojno zaupanje.

Desničarski pritisk

Določen desničarski italijanski tisk je ves čas pogovorov v Dubrovniku poudarjal »vprašanje cone B« in hotel s tem očitno izvajati pritisk na italijansko vlado in na zunanjega ministra Medicija, da bi načela pri pogovorih v Dubrovniku tudi to vprašanje. Pri tem imajo v mislih seveda vrnitev »Cone B« Italiji, ne pa morebitno priznanje sedanje meje s strani Italije. Zdi se nam, da je to izzivanje, kateremu italijanska vlada sicer ni nasedla, vendar pa ga tudi ni zavrnila, kot bi bilo potrebno za resnično dobre sosedске odnose med obema državama in za politiko sodelovanja. Dokaz je že to, da ga je minister Medici sploh omenjal. To izzivanje je grdo motilo lepi in prijazni ton uradnih izjav na sestanku. Zdi se, da bi bila tu končno na mestu jasna beseda s strani obeh vlad, da bi bilo enkrat konec vznemirjanja slovenskega prebivalstva, ki je sicer odločno za sodelovanje, a prav tako odločno tudi za jasnost v tej zadevi in sploh o tem, da se za njegovo ozemlje ne bo več barantalo, če nočejo spraviti v nevarnost mir in vse s težavo doseženo ravnovesje na tej meji. Menimo, da Italija nikakor ni država, ki bi se kot edina v Evropi lahko danes vdajala sanjam o ponovnem osvajanju v vojni izgubljenih ozemelj. V tem pogledu je treba čimprej odpraviti vsako dvoumnost. Naj si revanšistični italijanski krogi tudi ne delajo iluzij, da bodo z gospodarskim sodelovanjem »zmehčali« beograjsko vlado, da bo pripravljena na kako pogajanje v tem pogledu. To so tudi v Beogradu že večkrat zanikali.

POLITIKI GOVORE PREVEČ DVOUMNO

Dnevnik »Corriere d'Informazione« je pozval italijanske politike, naj govore bolj jasno in se izražajo manj dvoumno, da jih bodo ljudje lahko razumeli. Kot primere dvoumnega in zavitega govorenja navaja govore politikov Rumorja, Piccolija in še cele vrste drugih.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 25. marca, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 Glasba za godala, 10.15 Poslušali boste, 11.15 »Erazem in potepuh«. Po povesti Astrid Lindgren napisal Franjo Kumer. Zadnji del: »Erazem končno najde očeta in mater«, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naščas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.00 Kdo, kdaj, zakaj..., 13.30 Glasba po željah, 15.45 »Stena«, Drama, napisal Andrzej Szypulski, prevedel Ivan Savli, Režija: Jože Peterlin, 16.20 Klasiki ameriške lahke glasbe, 17.00 Šport in glasba, 18.00 Popdanski koncert, 18.45 Glasbeni koktail, 19.25 Kratka zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 26. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Manj znani športi«, 12.00 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, Pripravlja Danilo Lovrečič, 18.15 Umetnost, književnost in prireditve, 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev), 18.50 Violinski koncert, 19.15 Odvetnik za vsakogar, 19.25 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.30 Slovenski razgledi: Srečanja - Hornist Jože Falout, pianist Aci Bertonec, Giulio Viozzi: Sonata (1971), Pavel Mihelčič: Chorus XI (1972), Dokumenti o raziskovanju slovenskih narečij na Goriškem - Slovenski ansambli in zbori, 22.10 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 27. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, 12.50 Ansambla The Duke of Burlington ter The Diamonds Four, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Komorni koncert, Orglar Helmut Walcha, 18.50 Glasbena beležnica, 19.10 Vrnitev pod Kras — črtice in novele Stanka Vuka, »Kubed in njegovi ljudje«, 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba, 20.00 Šport, 20.35 Luigi Dallapiccola: Jetnik, opera eno-oddeljanka s prologom, »Pogled za kulise« (Dušan Perot), 21.30 Večerni minikoncert, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 28. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Dežek pada, dežek gre«, 12.00 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol — ponovitev), 18.50 Pianist Vincenzo Balzani, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, Vodi Samo Hubad, Sodeluje violinist Dejan Bravničar, Alojz Srebotnjak: Kraška suita, Orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane, V odmoru (21.20) Za vašo knjižno polico, 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 29. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Akademski zbor »Branko Kršmanović«, 19.00 Igra Mr. Trombone, 19.10 Kristusov lik (6) »Skrivnost Kristusove osebnosti« (Domenico Grosso), 19.30 Za najmlajše: Pisani balončki, (Pripravlja Krasulja Simoniti, 20.00 Šport, 20.35 »Institut Omega«, Drama, napisal Radivoj Rehar, RO, Režija Jože Peterlin, 21.45 Skladbe davnih dob, 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 30. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) »Naši pesniki in pisatelji: Anton Aškerc«, 12.00 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol — ponovitev), 18.50 Sodobni slovenski skladatelji, Dane Škerl: Tretja simfonija, Orkester Slovenske filharmonije vodi Bogo Leskovic, 19.10 Liki iz naše preteklosti »Lojze Novak«, pripravil Rado Bednarik, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, 21.30 V plesnem koraku, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 31. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Duo Simini - Silvestri, 18.45 Orkester proti orkestru, 19.10 Po društvih in krožkih »Dom J. E. Kreka« iz Borštni, 19.20 Revija zborovskega petja, 20.45 »Emil Adamič«, Igra, napisal Ernest Adamič, Režija: Jože Peterlin, 21.30 Vaše popevke.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Leaiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mednarodnih kriz ni konca

Medtem ko se počasi ustaljuje položaj v Vietnamu, kjer pa premirje tudi nima lahkega obstoja — ni še odstranjena nevarnost, da se spopadi med Južnimi in Severnimi Vietnamci oziroma vietkongovci ponovijo — pa se pojavljajo na raznih koncih sveta nove krize. Nekatere med njimi bi se lahko razvile v huda žarišča mednarodnih sporov in napetosti, če ne celo spopadov z orožjem. Take krize se vrstijo zadnji čas na Bližnjem in Srednjem vzhodu. Na meji med Irakom in Kuwaitom je prišlo do spopada, ko so se iraške čete skušale polastiti neke kuwaitške postojanke. To je vznemirilo široke kroge po svetu, ker ne gre za praske med dvema

državama »Bogu za hrbtom« (takih krajev danes na svetu ni več), ampak za državi, ki sta povezani s svetovnimi blokoma sil, z vzhodnim (Irak) in zahodnim (Kuwait), kar je tem očitnejše, če upoštevamo, da je Kuwait tretja država na svetu po produkciji nafte, ki gre na Zahod. Tudi Perzija je že izjavila, da ne bo dopustila iraškega vdora v Kuwait, ker bi to ogrozilo dohode v Perzijski zaliv, skozi katerega pelje pot za njeno nafto, namenjeno na Zahod.

V sredo pa je prišlo do napada dveh libijskih lovskih letal na ameriško ogledniško letalo južno od Malte, kar je povzročilo oster ameriški protest pri libijski vladi. Tako bi se moglo kmalu zgoditi, da bo postal arabski svet — tudi v zvezi s sporom s Izraelom — s svojim okoljem področje največje napetosti in morebitnih spopadov, kar bi nedvomno ponovno razžarilo tudi krizna žarišča drugod. S tem pa bi se nevarnost za mir pojavila v naši bližini.

GLASBENA MATICA - TRST

Sezona 1972-1973

V sredo, 28. marca, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu, Ul. Petronio 4

ZAGREBSKI SOLISTI

Vladimir Ruždjak, bariton

Skladatelj: A. Corelli, D. Scarlatti, I. M. Jarnović, V. Ruždjak, B. Martinů, B. Bartók.

Rezervacija in prodaja vstopnic v pisarni Glasbene Matice, Ul. R. Manna 29 - tel. 418.605.

ZA ZATOČIŠČE V ITALIJI JE V PRETEKLEM LETU ZAPROSILO 2.009 TUJIH DRŽAVLJANOV

2.009 tujih državljanov je v preteklem letu zaprosilo za politično zatočišče v Italiji in vse te so sprejeli v begunskem taborišču na Padričah. V primerjavi z lanskim letom, še posebej pa glede na preteklo petletje, se je število beguncev znatno zmanjšalo, kar je znak, da pojav precej pojema. V tem smislu je nazorno število jugoslovanskih beguncev, ki jih je bilo leta 1966 še 3.723, lani pa 448. Skoraj popolnoma so izginili albanski begunci, ki jih je bilo leta 1969 kar 996, lani pa 13. Največje število prošelj za politično zatočišče so lani predložili madžarski državljani, ki jih je bilo 752, sledijo Jugoslovani 448 in Romuni 275.

Mihec in Jakec se menita o zaščiti Krasa

— Poslušaj Jakec, ti, ke vse znaš! Kej je tu: flora in favna?

— Pej zakej prašavaš. Kej te brigajo tašne kunštne besede?

— Znaš, u zadnjem cajti se nekej dosti govori de je treba zaščitet favno in floro, ke je škoda, če be se zgebila in jest be rad znou, kej je tu.

— Ben vidi: flora je vse kar zraste na gmajni, na njivi al u gozdi. Rebida, koprive, borovci, hrasti, vjolge, trte in taku naprej.

— Zastopem. In favna?

— Favna so pej vse žvali. Modrasi, krti, kobilce, čebele, krave, mačke, tiči in taku naprej.

— Sm zastopu. In zdej pravejo nekšni gospudje, de bojo vso to favno in floro zaščitli. Ma ne zastopem prou, zakej je treba zdej kar na anbot zaščitet vso to floro in favno. Zatu ke, kar jest znam, je ta favna in flora do zdej zméri živela, še posebno do takrat, ke ni blo še tolko avtomobilov in je po Krasu hodilo dosti mejn ledi ku danes. Zdej pej hodejo gor z mesta in nosejo na Kras vseh sort škovac, se zapeljejo z avtam na travnike, popešajo vso travo, trgajo veje z drevja u cvetji in delajo škodo kamer pridejo. Kej mislejo prepovedat trještina hodet na Kras? Al mislejo naredet ku ano kraško policijo, ke bo ahtala, de meščani ne bojo delali škodo in jem dajala multo za vsak popeštan travnik in za vsako utrmano vejo?

— Mihec, neč od vsega tega. Mislejo samo vzet Kraševcam spet nekej zemle, nekej njiv, nekej gozda. Zatu de bojo pole hodili gor z mesta dihat tisti zrak.

— Se zna — z avtami. In taku bojo še bol zasmradili naš zrak. In spotjo zmiri kej polomili. Kraševce pej, ke ne bo jemu več zemle pej po sveti ses trebuhom za kruhom. Če ga bo dobu.

— Ma Mihec, jest te pej še prašam: Če bo Kraševce ob zemlo, kadu bo rihlau trte, če jih bo kej? Odkod bomo dobili brinjevec, če ne bo več gmajne? Kej bojo kuhali brinjevec tržaški avokati? In domači teran? Kadu ga bo prdelau, v katermi vinogradi? Kej bojo prdelavali teran u garažah od kašnem fineh hotelov?

— Jakec, jest te vse zastopem. Ma morbet videš ti vse preveč črno. Zatu ke si ni mogoče mislet, de be govorili od zaščite Krasa brez mislet tudi na Kraševce. Sej brez Kraševcev ne be blo na Krasu nanka anga travnika, nanka ane njive in tudi terana in brinjeveca ne. Sej spada tudi teran in brinjevec pod floro? In te flore brez Kraševca ni. In ta flora je bla stu in stu let prej ku — postau mo reč — dežela in deželni odbor. Jest be reku, de kadar govorijo od flore in favne, de mislejo tudi na Kraševce. Kej misleš, kam be spadali Kraševci, pod floro al pod favno?

— Nekamer, dragi Mihec, Kraševci niso ne flora ne favna. Sej tu je tisto.

— Ja, tu je res slabo. De be jeh vsaj h favni prštevali, če jeh h flori nečejo!

— E, Mihec moj dragi, meni se zdi, de se čejo ravnat po tistem, ke je reku: modrasa pestet, Kraševca ub't.

— Meni se tudi taku zdi.

Pokrajinski kongres Krščanske demokracije

V soboto in nedeljo bo v Trstu pokrajinski kongres Krščanske demokracije, na katerem bodo delegati določili svoje programske smerice za prihodnje obdobje, izvolili novo 30-člansko vodstvo in se pripravili na deželni strankin kongres, ki bo tudi kmalu sklican. Vsedrжавni kongres stranke pa bo od 6. do 10. junija v Rimu.

Dosedanje vodstvo tržaških demokristjanov se bo predstavilo na pokrajinskem kongresu z vrsto političnih in volilnih uspehov. Morotejci, katerih struja je v Trstu najmočnejša in imajo skupno s strujo »Impegno democratico« tudi večino v stranki, so v skladu s svojim programom ohranili v vseh političnih organih levo sredinsko upravo, utrdili so stike in sodelovanje s sosednjo Slovenijo in pri zadnjih občinskih volitvah so dokazali veljavnost svojih dotedanjih izbir. Pri vseh zadnjih volitvah so rahlo zvišali število svojih glasov. Zaupanje članov v dosedanje vodstvo se je pokazalo že pri krajevnih sestankih, na katerih so volili delegate za nedeljski pokrajinski kongres. Struja morotejcev »Proposta unitaria«, ki jo vodi Coloni in v kateri so tudi župan Spaccini ter poslanec Belci, je s svojimi 47 odst. za 4 odst. zvišala število svojih pristašev in bo tako ohranila v pokrajinskem vodstvu 13 mest. Andreottijeva struja »Impegno democratico«, ki jo v Trstu vodita Colautti in Faraguna, pa je izgubila več kot polovico glasov. Ker morajo imeti posamezne struje vsaj 10 odst. glasov, obstaja nevarnost, da bo omenjena struja zgubila vsa tri mesta v strankinem vodstvu. Prav enaka nevarnost pa preti tudi demokrščanski levici, ki je dosegla komaj 9,2 odst. glasov, a se zdi, da jo bodo podprle nekatere manjše skupine volivcev in bo tako imela v novem vodstvu tri predstavnike. Močno so dvignili svoje glasove dorotejci, ki bodo s svojimi 15 odst. zasedli kar 4 mesta. Na

istem pa je ostala desnica, ki jo vodi poslanec Bologna in bo torej ohranila svojih 6 sedežev.

Ker je Krščanska demokracija stranka relativne večine in ima marsikdaj odločilen glas v krajevnih upravah, je razumljivo, da tudi njeni politični programi in stališča prestopajo okvire stranke same in zanimajo tudi druge politične in družbene skupine. Slovence nas pa še posebno zanima, koliko se je spremenil strankin odnos do naše narodne skupnosti. O tem bomo poročali prihodnjič.

—o—

NOVI SLOVENSKI ŠKOFJE?

Včerajšnji *Osservatore Romano* (z dne 9. marca, op. ur.) je med rimskimi Slovenci vzbudil veliko hudomušnega veselja. Na drugi strani je čez tri stolpce objavil z velikimi črkami naslov: »L'Ordinazione in Slovenia di tre nuovi vescovi« — V Sloveniji posvečeni trije novi škofje. Pomota je bila očitna, saj članek v besedilu poroča o treh novih škofih na Slovaškem. Znano je, da vatikanski dnevnik svojih člankov nikdar ne popravlja. Pred leti je poročal, da so se splošne audience pri papežu udeležili italijanski (!) novomašniki iz Ljubljane, Maribora in Kopra. Uredniki kljub uradnemu protestu niso hoteli objaviti popravka.

Naslov, ki najavlja tri nove slovenske škofje, je v krogih rimskih Slovencev povzročil vrsto šaljevih ugibanj. Nekateri so »nove škofje« že kar postavili: Celje, Novo mesto, Nova Gorica. Ker je pri *Osservatore* znana uredniška nepopustljivost, smo ugotavljali, da bo morda sveti sedež res kaj ukrenil, da bo potrdil pisanje svojega poluradnega glasila.

Tiskarski škrat, ki se je vgnездil tudi v vatikanski tiskarno, dokazuje, kako malo v Rimu poznajo slovanski svet in njegove narode.

(Po DRUŽINI)

NA ROBU

Igor Tuta

Strah pred levico (4)

V zgodovinskem razvoju slovenskega naroda se je prisotnost obnoviteljskih in upornih levih sil kazala največkrat v usodno dramatičnih oblikah. Pa naj je bil to upor Primoža Trubarja ali kmečkih puntarjev ali mladoslovenskih reformatorjev ali prvih tajnih komunističnih skupin, ali križarskega gibanja. Slovenski narod, privzgojen skozi zgodovino v sprejemanju in spoštovanju ubogljivosti raznih karizmatičnih vladarjev, je le s težavo uveljavil svojo lastno identiteto. Njegova zgodovinska vdanost in navidezna otopelost, ki sta se kazali še najbolj na političnem področju, sta kvečjemu utrjevala moč reakcionarnih sil.

In to je bilo za naš narod menda najhujši problem v vseh časih. Zakaj narod je živ in razgiban organizem, ki teži po razvoju naprej in navzgor in ki v svoji rasti ni pripravljen na nesprejemljive kompromise. Upam si trditi, da je bil zato slovenski narod vedno nekje v bistvu levo usmerjen, saj je bil revež med zaslužjenimi, vedno je težil po lastni samostojnosti, vedno se je upiral krivičnim gospodarjem in le s težavo prenašal uvoženo ali domačo težnjo po ohranjanju starega reda.

Značilna slovenska navezanost na tradicijo je žal prej znak neke involutivne nemoči kot pa znak zgodovinskega razvoja. Toda krivde za to narodovo utesnjenost in do neke mere omejenost res ne gre priti narodu kot takemu, ampak vsem tistim tujim gospodarjem, ki so naš narod od nekdaj izrabljali in tudi vsem tistim domačim veljakom, ki niso razumeli narodove težnje po razvoju in napredku, zlasti pa vsem tistim temnim pojavom v slovenski zgodovini, ki so kljub glasnim proglasom svoje ljubezni do naroda v resnici ta narod utesnjevali v svoje preživele politične sheme.

Toliko bolj pa še drži, da se je čutil levo usmerjenega naš primorski človek, že zaradi svojega stika z drugimi civilizacijami, že zaradi svoje primorske odprtosti, že zaradi svoje uporne narave. Od nadiških Čedermacev, do tolminskih puntarjev in od odločnih Istranov do nepogljivih Kraševcev je vsem bistvena ta osnova brezkompromisna in jasna življenjska izbira. Niti ni čudno zato, da so se skoraj vsi veliki slovenski duhovi krščevali prav v Trstu ali tam okoli. In menim, da se je treba zahvaliti tej primorski odločnosti in nepopustljivosti v boju za osnovne človekove pravice in za svojo nenehno rast, če je tukajšnji slovenski človek ne samo ostal narodno zaveden, ampak je svojo prisotnost tudi znal uveljaviti.

Zato je tudi toliko bolj nerazumljivo prizadevanje vseh tistih sil, ki se pri nas še zavzemajo za prav obratno pot, pot neke narejene ideološke premočrnosti, ki ne ustreza ne duhu primorskega človeka ne njegovi duhovni in zgodovinski rasti. Že dejstvo, da se je večina Primorcev v zamejstvu po vojni odločila za takrat edini levi stranki, je dokaz, da v njem še vedno prevladuje zaupanje v poslanstvo levih sil. Zato se mi zdi precejšnja škoda, da slovenski politični stranki v Trstu in Gorici nista bili občutljivi za to odprtost primorskih Slovencev. Morda pa še ni prepozno, da bi s priznanjem levih sil v vrstah tistih primorskih Slovencev, ki se zavzemajo za samostojno politično pot, tudi ti politični organizmi postali bolj verodostojni in bolj ljudski.

F.J. - 136 S M R T V POMLADI

»Kaj govoriš, Kuna!« je odvrnil in jo poljubil.

»Prinesla sem ti perilo, ker te ni bilo nič blizu.« je rekla in vzela v roke velik zavitek, ki ga je bila prej položila na stol.

»Nisem imel časa,« se je izgovarjal. Čutil se je krivega pred njo.

»Ali si bil pri kosilu? Prinesla sem ti tudi nekaj jesti.« Razgrnila je zavitek in vzela iz njega drugega, manjšega. »Nekaj mesa in belega kruha je notri. Boš jedel?«

»Da, toda pozneje, Kuna, zdaj ne morem. Sedi vendar!«

Še vedno plaho in v zadregi je sedla na stol, kamor je bila prej položila zavitek. Njen obisk ga je v resnici presenetil, saj je že dolgo ni bilo pri njem, vendar ji je bil skoro hvaležen, da ga je iztrgala iz otožnih misli in pregnala občutek osamljenosti, ki ga je težil. To je vzdramilo v njem nežnost do nje. Pobožal jo je po lasih.

»Bala sem se, da te ne bom našla doma, da si odšel kam na sprehod, jaz pa druge dni ne morem priti, a tebe tudi ni več k meni. Rada bi namreč govorila o nečem s teboj...« je dejala potem plaho.

»O čem pa?«

»Morda si lahko sam misliš.« Skušala mu je brati odgovor iz oči.

Nenadna slutnja se je prebudila v njem in ga zmedla.

»Ne vem,« je rekel negotovo. Po izrazu njenih oči je hipno uganil, da je slutnja resnica, še preden je izgovorila.

»Otroka bom dobila,« je rekla. Gledala ga je in v njenih očeh je bil tak čuden, vprašujoč izraz, kakor da težko pričakuje besede, ki bi jo olajšala in opogumila.

On pa je bil iznenaden in zmeden in ni vedel, kaj naj odgovori. Na to še skoro sploh ni bil pomislil. Kvečjemu kdaj kot na daljno, daljno možnost, ki je pravzaprav neverjetna. In zdaj je bila tu.

Potekel je dolg hip molka, ki se ga je sramoval, toda ni našel besede, ki jo je ona pričakovala. Pri tem je čutil, kako jo mora ta molk boleti.

»Tine, kaj naj storim?« je vprašala končno ona in prekinila molk. V njenem glasu je bilo nekaj, kar ga je ganilo, strah in zaupanje obenem. V njem se je zganilo nežno čustvo, začutil je željo, da bi stopil k njej, jo objel in stisnil k sebi. Toda ob misli na Majdo se je to čustvo umaknilo pekoči bolečini, nečemu brezupno težkemu, kar je leglo kot breme na njegovo dušo.

»Ne vem, Kuna,« je rekel.

Spet je nastopil dolg hip molka.

(Dalje prihodnjič)

Nosilec liste spet dr. Drago Štoka

V torek, 20. t.m., se je sestal svet Slovenske skupnosti in ponovno razpravljalo o nedavno sprejetem zakonu o gorskih skupnostih. O tej zadevi je poročal deželni svetovalec dr. Štoka in nadrobno utemeljil, zakaj je glasoval proti omejenemu zakonu, ki ne upošteva zahtev slovenskega prebivalstva. Na seji so se vnovič dotaknili tudi problema kraških rezervatov in sklenili, da bodo z vso odločnostjo še naprej podpirali upravičene zahteve lastnikov zemlje na Krasu. Dalje je pokrajinski odbornik inž. Sosič poročal o pogovorih na tržaški pokrajini v zvezi z u-

SLOVO OD PROF. MARJANA KOSA

V ponedeljek, na praznik sv. Jožefa, smo se poslovili na pokopališču pri Sv. Ani v Trstu od prof. Marjana Kosa, ki je v soboto po kratki boleznii nenadno umrl v tržaški bolnišnici, star 63 let. Njegova nepričakovana smrt je globoko pretresla in užalostila njegove prijatelje in vse tiste številne ljudi med Slovenci na Tržaškem in Goriškem, ki so ga poznali in ga imeli zares radi.

Prof. Marjan Kos je bil izjemen človek, kot je pravilno naglasil tudi duhovnik g. Zlobec v nagrobnem govoru. Rojen na Marijin praznik 8. decembra je vse življenje ohranil v sebi vedrino božjega in Marijinega otroka, kljub vsem težkim uram, ki jih je moral preživeti. Bil je iz organizatorske družine na Ptuju, v kateri je bilo mnogo otrok in se je tako že zgodaj spoznal s težavami življenja. Po srednji šoli se je vpisal na ljubljanski konservatorij, študij pa je dokončal l. 1945 na glasbeni akademiji. Nastopal je tudi kot pevec v ljubljanski Operi. Imel je tehnično izurjen, močen in topel glas, ki je v povojnem času pri njegovih nastopih na koncertih in na slovenskih prireditvah na Tržaškem in Goriškem ter preko oddaj na tržaškem radiu, kjer je odpel skoro vse slovenske samospeve, očaral poslušavce in mu pridobil nešteto občudovavcev in prijateljev. Precej let je poučeval petje na tržaških srednjih šolah, vendar kot nedržavljan nikoli ni dosegel stalnosti in končno je moral celo pustiti službo.

S tem se je začelo za njega težko obdobje pomanjkanja, ki pa ga je vedno vedro in dostojanstveno prenašal ter pri vsakem srečanju znal razvedriti in razveseliti še svoje prijatelje. Bil je vedno poln optimizma, ne toliko zase, ampak glede prihodnosti slovenskega naroda, ki ga je globoko in neomajno ljubil. Ta ljubezen in to zaupanje sta mu dajala moč, da je brez pritoževanja prenašal vse težave. Pojmoval jih je kot majhen delček naših skupnih narodnih težav, ki bodo nekoč minile. Vsem, ki nam je bil prijatelj, je bil vir vedno novega zaupanja v našo narodno prihodnost. Bil je resnično velik Slovenec, kot je dejal v poslovnem nagovoru prof. Zorko Harej in velik umetnik, ki se ni gnil zgolj za priznanji, ampak je intimno doživljal svoje umetniško poslanstvo in trpel, ker ga ni mogel opravljati v taki meri, kot bi bil mogel in želel, bil pa je tudi velik kristjan, dober in nedolžnega srca.

Pogrebne obrede sta opravila g. kaplan Zlobec in dr. Jože Prešeren. »Fantje izpod Grmade« pa so mu zapeli v slovo, tako v kapeli splošne bolnišnice kot na pokopališču.

Trst je postal z njegovo smrtjo za tiste, ki smo ga poznali in ljubili, bolj pust in revnejši; pogrešali bomo njegov glas, njegovo pesem, njegov vedri obraz, njegovo srčno toplino in optimizem.

stanovitvijo slovenskega industrijskega zavoda v Trstu.

Na seji sveta so obravnavali tudi nekatera organizacijska vprašanja Slovenske skupnosti. Istega dne so razpravljali o sestavi kandidatne liste za bližnje deželne volitve, ki bodo junija letos. Pri glasovanju je bil soglasno ponovno potrjen za nosilca liste dosedanji deželni svetovalec dr. Drago Legiša.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Ted Whitehead

ALPHA BETA

V ponedeljek, 26. t.m., ob 16. uri za abonma red J
V ponedeljek, 26. t.m., ob 16 uri za abonma red J

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Jaka Štoka

MOČ UNIFORME

V soboto, 24. marca, ob 20.30 v občinski telovadnici
v DOLINI
v nedeljo, 25. marca, ob 17. uri v Kulturnem domu
v SOVODNJAHI
v torek, 27. marca, ob 20.30 v Kulturnem domu
v TRSTU

—o—

NAŠE GLOBOKO SOŽALJE

Ob smrti prof. Marjana Kosa izražajo prijatelji njegovim domačim globoko občuteno sožalje.

Sožalju se pridružujeta uredništvo in uprava Novega lista.

—o—

Dne 20. marca je umrl Karlo Stubelj, doma iz Saleža štev. 49. Pokojnik je bil dolga leta naš zvesti bravec in naročnik in ga bomo vedno ohranili v lepem spominu. Vsem žalujočim sorodnikom izrekata iskreno sožalje tudi uredništvo in uprava Novega lista.

DVE ZANIMIVI PREDAVANJI V SLOVENSKEM KULTURNEM KLUBU

10. marca je bil med nami časniki Franc Jeza, ki je podal nekaj novih pogledov na kmečke upore. Vsekakor smo zvedeli marsikaj novega. Predavatelj se je med drugim ustavil ob dejstvu, da Matija Gubec ni bilo pravo ime nekdanjega voditelja upornikov, pač pa mu je to ime po vsej verjetnosti nadelo ljudstvo. Gubcu je bilo ime Ambrož. Morda je prešel v zgodovino kot Matija, ker je bil (kakor legendarni kralj Matjaž) nosilec svobode.

Všeč nam je bilo, da je predavatelj govoril bolj z osebnega vidika in so bile razne ugotovitve sad njegovih raziskav. Poglobil se je tudi v simbole (zimzelen, petelinje pero itd.)

Predavanje nam je razširilo obzorje nad slovensko zgodovino. Brez krvi, ki so jo prelili zatirani kmetje bi mi zdaj ne mogli biti, kar smo.

Vedno aktualni problem vključevanja novih generacij v javno življenje nam je osvetlil ing. Boris Sancin v soboto, 17. marca. Veliko vlogo za poznejša vodilna mesta je namenil aktivnosti v mladih letih, začenši z gimnazijo. Takrat se mlad človek formira, in če pogledamo imena današnjih javnih delavcev, jih najdemo povečini pri raznih kroških in organizacijah pred vojno.

Ing. Sancin nam je govoril iz svojih bogatih izkušenj in se spominjal svojega mladega idealizma, ki je hotel vnesti v svet veliko novega.

VABILO

Prihodnjič, 24. marca, bo na sporedu debata O ŠPORTU.

Prof. Bojan Pavletič bo podal uvod in vodil pogovor, ki naj bi nam pomagal pri pravilnem vrednotenju športa glede na razvoj telesa in duha.

Začetek ob 19. uri T. R.

OBLETNICA KMEČKIH UPOROV

Ponedeljski kulturni večer 26. marca bo Društvo slovenskih izobražencev v Trstu, ul. Donizetti 3 posvetilo

SPOMINU NA KMEČKE UPORE

Prof. Maks Šah bo podal najprej zgodovinski okvir uporov, prof. Marija Češutova pa bo spregovorila o odsevu teh uporov v slovenski književnosti, posebej pri Preglju. Seznanila nas bo z nekaterimi dokumenti, ki jih je odkrila v svoji disertaciji o tem problemu. Začetek ob 20. uri.

Sto let pošte v Dolini pri Trstu

Letos poteka točno sto let, odkar je v Dolini začel delovati poštni urad. Prvo pošto pošiljko so žigosali 16. marca 1873. Od tedaj naprej pošta v Dolini posluje neprekinjeno.

Pošta je bila v tedanjih časih velika pridobitev za vsako važno središče, saj je omogočala njegov vsestranski prometni, trgovski, kulturni in socialni razvoj. Takšno pomembno središče je bilo tudi Dolina, saj je pod njeno občinsko upravo pred sto leti spadalo okrog trideset vasi z devet tisoč prebivalci. Ti kraji so bili: Ankar, Mihele, Tinjan, Nasirec, Beka, Ocizla, Boljunc, Osp, Boršt, Petrinje, Botač, Plavje, Mačkolje, Kastelec, Černotiče, Prebeneg, Klanec, Prešnica, Ricmanje, Zabrežec, Draga, Gabrovica, Škofije, Gročana, Jezero, Socerb, Krogle, Vrhpolje, Log, Kozina in Podgorje. Tudi kot župnija je ena najstarejših na Primorskem in je svoj čas spadalo pod njo kakih dvajset podružnic.

V stoletnem poslovanju pošte se odraža ne samo prometno-poslovna dejavnost, ampak tudi boj primorskih Slovencev za svoje narodne in jezikovne pravice. Na žigih je bilo že od začetka ime »Dolina bei Triest — pri Trstu«.

Ta stari avstrijski žig je pošta v Dolini uporabljala do konca leta 1920. Nato so odstranili besedi »bei Triest — pri Trstu« in je na žigu ostalo le ime »Dolina«. Dve leti pozneje so začeli uporabljati žig »Dolina di Trieste« oziroma »San Dorligo della Valle (Dolina) — Trieste«. Po letu 1930 je izginilo ime Dolina iz oklepajev in na poštnem žigu je ostalo samo »San Dorligo della Valle«, kot je še danes v veljavi.

To bi bila kratka zgodovina pošte v Dolini, katere stoletnico obstoja bodo letos slovesno obhajali ob praznovanju Majnice 4. in 5. maja. V ta namen že deluje poseben odbor pod pokroviteljstvom občine, ki bo ob tej priložnosti organiziral razstavo zgodovinskih poštinih dokumentov in mednarodno srečanje filatelistov. Izdane bodo tudi posebne zlate, srebrne in bronaste kolajne. Pošta pa bo na tisti dan uporabljala poseben priložnostni žig.

Organizacijski odbor prosi vse, ki imajo doma stare razglednice naših krajev ali kate-rekoli druge stare dokumente, posebno tiste z žigi dolinske pošte, da jih dajo na razpolago. Gradivo sprejemajo občnina, župni urad in srednja šola v Dolini.

Goričani so alergični na fašiste

V nedeljo so se goriški meščani nekoliko bolj zgodaj zbudili. V dopoldanskih urah so pričakovali malo zabave in hrupa po goriških ulicah.

V Verdijevem gledališču na Korzu je bil napovedan shod goriških novofašistov, misovceev, ali kakor se tudi imenujejo — desničarskih nacionalistov. Kot govornika sta bila napovedana poslanec Almirante, ki mu pravijo tudi »mali duce«, in admiral Birindelli.

Goriški antifašisti so zahtevali, naj oblast prepove ta izziivalni shod. V soboto so imeli tudi povorko po mestnih ulicah. V nedeljo zjutraj pa je bila Gorica še bolj mrtva kot druge nedelje. Če bi ne bila govornika pripeljala poslušalcev s seboj, bi bila govorila napol prazni kinodvorani.

Radovedneži niso prišli na svoj račun. Majhen pretep se je vnel blizu kavarne Garibaldi.

NOVI UČITELJI

Prejšnjo soboto so se končali v Gorici izpiti za učiteljski natečaj. Za pismene izpite je bilo pripravljenih 18 kandidatov. Pri ustnih izpitih je bilo deset kandidat, ki so vse opravile pismene izpite.

Na razpolago pa sta le dve stalni učiteljski mesti in pet naknadnih. Izpraševalni komisiji je predsedoval prof. Martin Jevnikar iz Trsta. Po teh izpitih so trenutno vsa učiteljska mesta zasedena, seveda samo teoretično. Praktično pa bomo šele videli, kako bo šolsko skrbništvo uveljavilo državni zakon, po katerem ne sme ena učna moč poučevati v večrazrednicah, kjer je več kot deset otrok.

Da ne bo kdo mislil, da pišemo v prazno, povejmo, da je na slovenski osnovni šoli v Malem domu, ul. Randaccio, večrazrednica s sedemnajstimi otroki in eno samo učiteljico.

POMLAD JE ŽE TU

Da, tega začetka se zavedamo, če odpremo Pratiko in ugotovimo, da sta 20. in 21. marec že mimo in da se je astronomska pomlad že začela. Pa tudi če pogledamo skozi okno v sončne dneve, ugotovimo, da je pomlad že tu.

Kmečki vremenjekarji so pa drugačnega mnenja. V goriški okolici se s setvijo še obotavljajo, ker je zemlja suha kot prah. Vrtnarji pričakujejo vsaj kako kapljo dežja, predno bodo začeli sejati in saditi. Sicer pa napovedujejo, da bo ob koncu marca in v začetku aprila nastopilo slabo in deževno vreme.

Oba opraskana fanta sta izjavila, da nista bila ranjena v junaškem boju, marveč da sta se le spotaknila na žici občestne gredice. Dopol dne pa zopet »vse tiho je bilo«.

PRIMORSKA POJE

V soboto zvečer so imeli Goričani res lepo priložnost, da so poslušali kvalitetni pevski koncert.

V okviru prireditve »Primorska poje« v Prosvetni dvorani na Korzu 13 je nastopilo enajst pevskih zborov, in sicer sedem moških, dva ženska in dva mešana; vsega skupaj okrog 300 pevk in pevcev.

V prijetno prirejeni dvorani je organizacija pevskega koncerta potekala brezhibno, kar je poudarilo tudi občinstvo, ki jo je do kraja napolnilo. Izmed domačih zborov sta nastopila »Briški grič« iz Števerjana in »Tabor« z Opčin, ki se je odlikoval z Gallusovo skladbo, kakor tudi komorni zbor iz Idrije.

Med vsemi pa se je najbolj izkazal mešani zbor iz Izole, ki je mistično prevzel vse poslušavce z »Rapsodijo« Igorja Dekleve, potem pa jih je za slovo vžgal z znano Vrabčev »Bratec veseli vsi«.

ATENTATORJI IZ PETOVELJ ODKRITI?

Včeraj, v sredo zjutraj ob zori, so karabinerji aretirali šest oseb iz Gorice, ki so baje lani maja zakrivila znani atentat v Petovljah, v katerem so izgubili življenje trije karabinerji. Osumljenci so 32-letni natak Roman Resen, 22-letni študent Enzo Badin, 27-letni Gianni Mezzorana, 39-letna natakarka Maria Mezzorana por. Goriup, 25-letni Furio Larocca in 25-letni trgovski zastopnik Giorgio Budicin.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Ted Whitehead

ALPHA BETA

Prevod: Dušan Tomšič

Scena in kostumi: Edvard Zajc

Režija: MARIO URŠIČ

Gospod Elliot: Silvij Kobal

Gospa Elliotova: Lidija Kozlovičeva

V četrtek, 29. marca ob 20.30 v gledališču »G. Verdi« v GORICI (Abonma Red A, B in C)

Propadanje vasi v Reziji

V svetu je le malo znano, da leži ob vznožju Kanina v dolini Rezije osamljena vas Korita. Ime kaže na nizko lego, v resnici pa se Korita nahajajo v višini 641 metrov, nekako tako visoko kot Sveta gora.

Pa to ni tako važno in tudi ne lega zaselka, ki leži res Bogu za hrbtom. Bolj važno in tudi žalostno je, da bo vas ostala in samevala brez prebivalcev.

Pred dvajsetimi leti je živel v tej vasi še 60 prebivalcev, zdaj pa se ob štirih družinskih ognjiščih grejejo le štiri družine, ki štejejo le 12 ljudi. Ko se bliža zima, se mnogi Koritničani preselijo v dolino k sorodnikom ali v kako drugo vas, kjer je tudi pozimi odprta pot v svet.

V februarju je zapadlo toliko snega, da so bila Korita popolnoma odrezana od sveta. Žu-

panstvo je moralo zaprositi za vojaško pomoč, da so odkidali sneg in odprli tudi Koritom pot v svet, sicer bi vaščani ne mogli do občine in zdravnika niti do pomladi.

PLANINSKO PREDAVANJE

Slovensko planinsko društvo v Gorici priredi v četrtek 22. marca ob 20.30 uri zanimivo predavanje iz planinskega sveta.

Predaval in skioptične slike bo kazal Stane Belak, član himalajske odprave na Makalu 1972. V besedi in podobi bo pokazal pot slovenske odprave na Himalajo, kar je tudi sam doživel in videl.

Predavanje bo v prosvetni dvorani na Korzu 13.

Aktualnosti

KAKO AMERIŠKA VLADA SPREMLJA KOROŠKO VPRAŠANJE

Celovski »Naš tednik« v svoji številki z dne 15. marca sporoča, da so decembra lani, ko je protislovenska gonja na Koroškem dosegla višek, predstavniki različnih večjih organizacij, ustanov in društev ameriških Slovencev poslali posebno pismo predsedniku Nixonu in državnemu sekretarju Rogersu. V njem so izrazili svojo zaskrbljenost nad nadaljnjo usodo koroških Slovencev in zlasti bojazen, da Avstrija ne bo voljna izpolniti določb 7. člena državne pogodbe. Znano je, da so tudi ZDA podpisale avstrijsko državno pogodbo, zato so podpisniki resolucije ameriško vlado vprašali, ali in kaj namerava storiti v zvezi s tem problemom.

Ameriško državno tajništvo je na resolucijo odgovorilo 15. januarja letos preko zveznega senatorja v Ohiju Roberta Tafta in v njem zapisalo med drugim naslednje: »Mi čutimo, da intervencija Združenih držav v tem času ni zahtevana in da je mogoče to vprašanje najboljšje rešiti z razgovori vlad Avstrije in Jugoslavije.«

Podobne odgovore je ameriško državno tajništvo poslalo nekaterim drugim slovenskim organizacijam in posameznikom v ZDA, iz česar lahko sklepamo, da ameriška vlada sicer spremlja razvoj dogodkov na Koroškem, a temu vprašanju — tako kot ostale velesile — ne posveča pretirane pozornosti. Zato postaja vse bolj nujna neposredna udeležba tudi predstavnikov koroških Slovencev na morebitnih pogovorih med Avstrijo in Jugoslavijo, torej pri pobudi, ki predstavlja v tem trenutku zaenkrat edino možno obliko t.im. internacionalizacije problema Slovencev na Koroškem.

DVE TRETJINI OSEBNIH VOZIL NA TRŽAŠKEM SE OSKRBUJE Z JUGOSLOVANSKIM BENCINOM

Prodaje goriva v bencinskih črpalkah na Tržaškem so v lanskem letu dosegle skoro 25 milijonov litrov, torej skoro milijon in pol litrov več kot v letu 1971. Tej količini pa je treba dodati približno 60 milijonov litrov bencina,

Če upoštevamo število vozil v prometu, ugotovimo, da je vsak lastnik osebnega vozila kupil v celnem letu na Tržaškem približno 226 litrov bencina, kar znese približno 19 litrov na mesec ali 6 decilitrov na dan. Če vračunamo še turiste, se povprečje nakupov bencina na Tržaškem še zmanjša. Iz tega lahko sklepamo, da več kot dve tretjini tržaških avtomobilistov kupuje gorivo za svoja vozila v Jugoslaviji. V Trstu, kot tudi v drugih krajih Italije stane liter normalnega bencina 152 lir, super pa 162 lir. Na drugi strani meje stane bencin občutno manj in to tudi po zadnjih spremembah na monetarnem področju.

PLAČANE STRANKE

V italijanski politični javnosti se že nekaj časa govori o potrebi in o načinih, kako naj bi država denarno podprla (finansirala) posamezne od države priznane stranke in politične skupine.

Poslanec Piccoli je napisal ravnatelju rimskega lista »Il Globo« pohvalno pismo, ker je začel razpravljati o modernem načinu financiranja političnih strank, katere združujejo državljane, ki se zanimajo za javne upravne zadeve. Pravi, da bi morala država, kot na Švedskem, podpirati strankin tisk, poslovne organizacije, uradno osebje posameznih parlamentarnih in političnih skupin ter tudi kriti delovnih stroškov. Vse izdatke bi uravnavali po nekem že vnaprej določenem ključu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

UPORNA LETALA

Pred nedavnim je prišla iz Sarajeva novica, da je na tamkajšnjem radijskem natečaju za kratka dramska dela prejel drugo nagrado naš tržaški rojak Joško Lukeš za svojo radijsko igro »Uporna letala«.

Lahko rečemo, da je Joško Lukeš posvetil svoje življenjsko delo dramatiki. Kot reden član slovenskega tržaškega gledališča je oblikoval vrsto najrazličnejših odskih likov, za katere je prejel več uradnih priznanj, med katerimi je nagrada Sterijinega pozorja v Novem Sadu gotovo najpomembnejša. Poleg tega pa je Lukeš postavil na naše odre kot mladinski režiser več dobro sprejetih predstav za otroke. In končno Joško Lukeš tudi veliko piše, tako dramske tekste kot krajše prozne sestavke, za oboje pa je značilna njegova velika ljubezen do preprostega človeka, do človeka, ki trpi razne krivice in nasilja, posebno pozornost pa posveča mladinski literaturi. Da bi izvedeli kaj več o dosedanjem njegovem ustvarjalnem delu, smo Lukeša najprej vprašali, kdaj je začel pisati in s katerim delom se je zadnje čase najbolj posvečal.

Začel sem pisati tukaj v Trstu, pred kakšnimi petnajstimi leti, pravzaprav sem najprej priredil in dramatisiral za radio Trst, ta je postal tako nekak spodbudnik mojemu delu. Tekom let sem priredil nad trideset različnih klasičnih del. Sam sem si izbral avtorje, ki so mi najbolj všeč in tako sem dramatisiral Cankarja, Preglja, Kosmača, Kersnika, od svetovnih avtorjev pa Puškina, Gogolja, Dumas in še vrsto drugih. Delo na področju mladinske dramatike (v gledališču sem režiral vrsto mladinskih iger) pa me je vzpodbudilo k obdelavi mnogih svetovnih mladinskih avtorjev: Julia Verna, Stevensona, predvsem pa Marka Twaina. Od domačih pa Vandota, Meška, Pečjaka, Roša, pa seveda Toneta Seliskarja, ki je napisal vrsto izvrstnih in zanimivih povesti za mladino. Vse to prirediteljsko delo me je nekako spodbujalo, da bi napisal tudi kaj sam. Ob teh avtorjih sem se učil. Prebudili so mi domišljijo. Predvsem sem največ napisal za mladino. Mladinskih del bo okoli šestnajst. Mnoga so bila izvajana na radiu Trst, pa v Ljubljani, v Kopru in končno tudi v Sarajevu, odkoder sem prejel nekoč od urednice lepo in vzpodbudno pismo, kakršnega mi ni napisal ali izrekel še noben urednik, no, in prav to me je nekako zadolžilo, da sem za sarajevski natečaj »Male radijske pozornice« napisal fantazijo z grenko vojno vsebino »Uporna letala«, ki je prejela II. nagrado, in še lahkotno mladinsko igro »Škarje, nože, piskre in marele«. Obe deli sta le drobci v celoti mojega ustvarjanja, saj sem doslej napisal: tu bi predvsem omenil dve odrski deli z vsebino stiske našega človeka v zamejstvu. Prvo »Bori v viharju« (življenje proletarske družine v času fašizma) in drugo »Prigisice zemlje« (problem zapuščanja in izgubljanja slovenske zemlje), ki je bilo igrano v našem gledališču, prvo pa je našlo svojo realizacijo na radiu Koper. Potem sta tu dve detektivki z angažirano vsebino: »Deset minut pred dvanajsto« in »Srčna desetica«, ena obravnava zgodbo o vojnem zločincu, druga pa krajo človeških src in že posega v območje fantastike, oziroma bodočnosti. Potem je tu vrsta kratkih ali polurnih mladinskih iger: Ogleдалo resnice, Blažek in njegova torba, Deklica je šla po vodo, Papagajček Koko, Zlata slepota, Otroci, otroci,

vsega sveta, Veter mi je povedal, Sreča na štirih kolesih.

Ali ste že pred tem sarajevskim priznanjem prejeli kakšne druge nagrade?

Poleg že omenjene nagrade v Sarajevu sem prejel III. nagrado v Ljubljani za fantazijo »Zlomljena kitara«, v Trstu pa nagradi za »Miramarski vodnjak želja« in za »Stari ford igra«. »Stari ribič in njegova garka« pa je bila izvedena na Ohridu in so tam prejeli izvajalci radia Koper kar tri nagrade.

Gospod Lukeš, s svojim v Sarajevu nagrajenim delom ste ponevno stopili pred publiko, tokrat pred širšo jugoslovansko publiko kot resen, prepričljiv in globok avtor. S tem svojim uspehom ste dokazali, da ne pišete samo za določen krog ljudi, da je v vaših tekstih nekaj trajnih občečloveških misli, ki jih hočete posredovati ljudem, vsem ljudem. Iz določene življenjske problematike, ki Vas posebno prizadene in pretrse, zajemate snov za svoja dela.

Res je! Iz vsakdanje stvarnosti zajemam snov za svoje tekste, zato ker želim, da me poslušavci ali gledalci kar najbolj razumejo, da razumejo moje dramske izpovedi. Zato sem do zdaj obravnaval teme kot so recimo zapuščanje zemlje, potujčevanje, pohlep po standardu, odtujitev staršev od otrok, predvsem pa me teži problem brezsmiselnih in umazanih vojn, ki bi jih morali vsi, brez izjeme obsoditi. Pred kratkim sem oddal radiu Trst dokumentarno oddajo »Rižarna«, za katero sem izbral številne dokumente in podatke o trpljenju slovenskega, hrvaškega in italijanskega človeka v tem v Italiji edinem nacističnem zbirnem taborišču in krematoriju, v katerem so sežigali in ubijali ljudi, ki so se borili za svobodo ali pa samo zato, ker so bili Židje. Naša dolžnost je, da se njihovemu spominu tudi v radijski oddaji poklonimo ter opozorimo na budnost, da bi se take grozote nikdar več ne ponovile.

V čem mislite, da je današnja potrošniška družba zgrešila, ko se je tako razčlovečila in po-

(nadaljevanje na 7. strani)

DRUGI KROG REVIJE »PRIMORSKA POJE« ZAKLJUČEN

S koncertom v Kulturnem domu v Ajdovščini, ki je bil v nedeljo, 18. marca zvečer, se je zaključil »drugi krog« prireditve »Primorska poje 1973«. Nastopilo je enajst pevskih zborov, med katerimi so se posebej odlikovali moški zbori »Jadran« iz Vrtojbe, Primorski akademski zbor »Vinko Vodopivec« in »Mirko Fillej« iz Gorice, ki je kot zadnjo skladbo izvedel Pahorjev »Oče naš«. S svojim ljudsko poudarjenim petjem je navdušil poslušalce tudi moški pevski zbor iz Dornberka, od vseh nastopajočih pa bi posebej omenili še preostale zamejske zборе: »Srečko Kosovel« iz Ronk, »Fran Venturini« iz Domja, moški zbor »Vesna« iz Križa in »Valentin Vodnik« iz Doline, ki je bil najštevilnejša pevska skupina iz zamejstva.

Zaključni nastop letošnje prireditve »Primorska poje« bo v soboto, 24. marca ob 21. uri v Kulturnem domu v Trstu, na katerem se poslušavcem obeta, še posebej zaradi sodelovanja nekaterih znanih boljših zborov, lep kulturni užitek.

ZGODOVINA KRIŽARSTVA NA SLOVENSKEM

Iz dobro obveščenih krogov smo izvedeli, da prof. Marko Dvorak nadaljuje z zbiranjem gradiva o nekdanjem križarskem gibanju na Slovenskem. Svojo prvo razpravo o tem je objavil leta 1969 v reviji Nova pot pod naslovom Poskus orisa križarskega gibanja. Zdaj pa ima menda namen izdelati celotno monografijo o tem zanimivem in za preteklo slovensko politično in kulturno zgodovino izredno važnem idejnem gibanju. Prof. Dvorak bo s takim dokumentiranim delom razčistil marsikatero nejasnost in podtikanje, ki v slovenskem prostoru še pada na račun križarstva, sodelavcev Dejanja ter krščanskih socialistov. Z njim bo tudi pravilno ovrednotil tveganja in izbire tistih eminentnih slovenskih duhov, ki so v težkih trenutkih razvoja slovenskega naroda odgovorno stopili v prvo vrsto. Kot Primorci si pa želimo, da bi Dvorakovo delo zajelo ves slovenski prostor, se pravi tudi naše kraje, ki so bili tedaj izven meja slovenske domovine.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

JANKO IN METKA

V torek, 27. marca ob 15.30

v sredo, 28. marca ob 15.30

Spacalova razstava v »Forumu«

Kot smo zadnjič na kratko že poročali, razstavlja v novi galeriji »Forum« v Trstu, ki so jo odprli pred nedavnim, tržaški slovenski slikar in grafik Lojze Spacal. Dejstvo, da je vodstvo galerije izbralo prav njega kot prvega gosta, predstavlja pomembno in zaslužno priznanje Spacalu, ki je s svojim delom prispeval dragocen delež v umetnostno zakladnico v samem Trstu kot tudi v širšem slovenskem in evropskem prostoru. Osnovno izhodišče njegovega ustvarjanja je — z majhnimi izjemami — bližnji Kras, ki mu je umetnik zlasti s svojimi grafičnimi deli postavil pravi spomenik, na drugi strani pa mu je tudi skopa kraška narava s premišljeno postavljenimi človeškimi naselji narokovala tisti logičen, trden in jasen likovni red, ki ga lahko zasledimo v skoraj celotnem njegovem dosedanjem opusu.

Lojze Spacal je v tržaškem »Forumu« razstavil približno 30 novejših del, v glavnem lesoreze, pa tudi litografije, barvane lesene plastike, lesene pobarvane lepljenke in dva dragocena vreza v srebro. Omenjene umetnine je že bil pokazal na lanskem bienalu v Benetkah in na letošnjem X. kvadrinialu

v Rimu. Razstava nam daje možnost bežnega vpogleda v skoraj vse razvojne stopnje, ki jih je do danes zabeležila pri Spacalu likovna kritika, na koncu pa so dodani še nekateri najnovejši dosežki prav iz letošnjega leta. Pri teh moremo zapisati, da verjetno predstavljajo začetek novega ustvarjalnega obdobja, saj se je Spacal pri njih ponovno vrnil h gosto grajeni mreži, sestavljeni iz številnih vertikal in horizontal, in kakršna je nekoč že krasila ozadja njegovih slik. V to vrsto spada n.pr. grafika z imenom »Pesem tretjega sveta«, ki predstavlja premik tudi v vsebinskem pogledu, če upoštevamo, da se je umetnik pri tej sliki poslužil prvini afriške ljudske umetnosti.

Galerija »Forum« je ob zdajšnji Spacalovi razstavi izdala katalog z uvodnim besedilom Gluseppa Marchiorija iz Benetk, v katerem najprej predstavlja okolje Spacalove hiše in ateljeja v Škrbini, zlasti pa poudarja v njem pomen Krasa kot elementa, ki je že v preteklosti navdihoval in tudi danes navdihuje Spacalovo ustvarjanje.

M. V.

ŠPORT Ponoven uspeh Sonje Milič

NAMIZNI TENIS - TURNIR V PINEROLU

Zadnji vsedržavni turnir v Pinerolu je ponovno dokazal veljavnost našega namiznega tenisa. Tega turnirja se je udeležila edina zastopnica zgoniškega Krasa Sonja Miličeva. Potem, ko je pripomogla italijanski državni reprezentanci do zmage v tekmi proti Belgiji, je Sonja odpotovala v Pinerolo in tam pobrala levji delež v vseh kategorijah, kjer je nastopila. Med posameznicami je ponovno zmagala, saj je v finalu strla hud odpor Sancove s 3:2 in s tem dokazala, da je njeno mesto v reprezentanci popolnoma zaslužno. Med mladinkami tokrat ni nastopila, ker so se tekme začele pred njenim prihodom. Uspeh pa je ponovila v ženskih dvojicah, kjer je skupno s prijateljico Marconejevo premagala dvojico Sanco-Santifaler kar s 3:1. Santifaler jeva, večletna najboljša italijanska igralka, se je Miličevi oddolžila v mešanih dvojicah, kjer je skupno s presenetljivim Pelizzolo po zagrizeni in enakovredni igri strla v finalu odpor dvojice Milič-Malešci. Ponovni uspeh naše najboljšje športnice ki nagrajuje njene vestne in stalne treninge.

FINALE TRŽAŠKEGA POKALA ZA MOŠKE

Slovenski predstavniki razočarali

V ponedeljek je bil v Tržiču na sporedu finalni del tekmovanja za Tržaški pokal. Štiri najboljše ekipe iz naše dežele so se potegovala za osvojitev prvega mesta. To so bile Julia iz Trsta, S. Michele iz Tržiča, San Marco iz Pordenona in Sokol iz Nabrežine. Po treh letih so nas tokrat naši predstavniki popolnoma razočarali, saj so se brez zmage uvrstili na zadnje mesto. Pertot, Radovič, Milič in Sanna so igrali zelo slabo, predvsem velja ta ugotovitev za Radoviča in Pertota, ki sta vzela tekmovanje preveč na laško in to podcenjevanje nasprotnika ju je drago stalo. Milič in mladi Sanna sta še kar zadovoljila, saj sta proti Pordenonu osvojila vsak po eno točko, medtem ko je Pertot v štirih tekmah (dve posamezno in dve v dvojicah) zmagal le enkrat. Če pomislimo, da je bil Pordenone najslabša ekipa (vsaj na papirju), ki se je udeležila finala, si sami lahko predstavljamo, kako so se odvijali dogodki z ekipama iz Tržiča in Trsta. Obe slednji tekmi so Nabrežinci izgubili s 4:1, nakar niso več nadaljevali tekmovanja, ker so se domenili za izid 4:3, seveda v korist nasprotnikov.

Neresnost nekaterih igravcev Sokola

Popolno razočaranje torej za naše ljubitelje namiznega tenisa, saj so igralci prav ob zaključku sezone odigrali eno najslabših tekem v celotnem obstoju društva, v katerem so nam dali že toliko zadoščenja v tej panogi. Mnenja smo, da je ponedeljkov izid le nujna posledica neresnosti, ki so jo nekateri nabrežinski igralci pokazali v zadnjih časih. Predvsem velja omeniti, da je ekipa odpotovala precej okrnjena in brez potrebnih priprav. Poleg tega so bili Nabrežinci prepričani v zmago, saj so na kvalifikacijah gladko odpravili vse nasprotnike, vključno finalista Julio. To podcenjevanje nasprotnika, ki kaže športno nezrelost ter je nedopustno pri atletih, ki že leta nastopajo po celi državi in so tudi želi lepe uspehe, jih je tokrat stalo precej drago. Omeniti moramo tudi, da je namiznoteniška sekcija pri Sokolu zašla v organizacijsko krizo, odkar se je vodstvo odločilo, da nastopi v A ligi in odkar je »duša« našega namiznega tenisa Bojan Brežigar podal ostavko s tega mesta. Treba bo vložiti nekoliko več truda, da bomo lahko v najkrajšem času ponovno dvignili raven te naše elitne panoge in da bo znalo vodstvo Sokola, če bo treba, tudi odločno ukrepati proti tistim svojim atletom, ki niso dovolj resni, ki kažejo že vidne znake

»divizma« in s svojim nastopom kvirajo soigralce ter ugled društva.

Prepričani smo, da bo vodstvo nabrežinskega društva, ob podpori naše osrednje športne organizacije, znalo v najkrajšem času premagati to krizo, sicer se ne bo izplačalo niti poslati naših igralcev na državno prvenstvo.

—O—

UPORNA LETALA

(Nadaljevanje s 6. strani)

zabila tudi na osnovne človekove vrednote, saj opazimo, da je tudi naša zamejska mladina prevečkrat zbegana pred tolikimi nesmisli življenja. Ali nameravate tudi o tem kaj napisati?

Nasproti hippijem, katerih ekstravagantno oblačenje in obnašanje je mnogokrat samo formalen zunanji odpor proti družbi, ki jo negirajo, uživajo pa vse njene dobrine, se vozarijo z avtomobili svojih očetov, popivajo in uživajo mamila, spoštujem mladino, ki se zares in aktivno zoperstavlja vojni, socialni neenakosti, izkoriščanju, rasizmu, zlasti pa proti zaostalosti in lakoti v svetu. Prav značilno je, kako prepustimo milijone in milijone ljudi v neznanju, v revščini, v lakoti. Ne da bi trenili z očesom,

menjajemo avtomobile kot obleke in kravate in iščemo vse bolj prefinjena ugodja, gradimo hiše, pri tem pa pozabljamo na tiste, ki nimajo niti najbolj potrebnega za življenje. Kakšna je torej naša morala, kakšno je to naše politično prepričanje, te naše ideje, kakšna je naša vera? Ali ne lažemo sebi in drugim v obraz? Kaj naj torej stori mlad človek v tem svetu, ki ga obdaja? Naj se mu prepusti? Naj obupa? Ali pa naj išče odrešilno pot? No, to so problemi, o katerih bi pisal, če bi imel dovolj časa in dovolj moči, da bi jih obdelal.

Zaenkrat pa imamo pred sabo njegovo nagrajeno radijsko igro, v kateri se je Lukeš lotil problema gluhe in slepe pokorščine strojev — letal. Tem strojem je bilo ukazano, naj z bombami porušijo mesta in vasi. Na njihovi poti se jim zoperstavi edinole majhno in neomadeževano otroško srce, ki je v svoji veliki ljubezni do soljudi pripravljeno prepustiti se strojem, saj se bodo tako z vsemi svojimi bombami vrnila na vzletišče. Ko pa je sovražna sila, ki je razpošiljala uničevalna letala, odkrila v njih utripanje človeškega srca, se je zgrozila, saj zna biti prav tako majhno srce sila, ki se ji ne more nič zoperstaviti.

Zvedeli smo, da bo to Lukeševo delo v kratkem predvajala tudi naša radijska postaja.

zapisal i.t.

Sodobno kmetijstvo

Kmetijstvo se vedno bolj usmerja k agrarnemu kreditu

Smernice za prenovitev evropskega kmetijstva dajejo veliko težo agrarnemu kreditu. Tudi v Italiji zadobiva področje agrarnega kredita vedno večji pomen, prvič zato, ker je do sedaj prevladoval sistem denarnih prispevkov za razvoj kmetijstva in drugič, ker se mora Italija podrediti smernicam evropske agrarne politike. Sicer je tudi Italija v močnem prenovitvenem procesu, ki se kaže v tem, da se kmetijska produkcija, ki je služila prvenstveno samopreskrbi, usmerja skoraj izključno na tržišče. Tako kmetijstvo pa je mnogo bolj vezano na razpolaganje s tujimi finančnimi sredstvi. Italijanski kmet je le počasi začel sprejemati novo stanje in razumevati koristnost agrarnega kredita.

Agrarni kredit se je začel močnejše razvijati v Italiji leta 1952, ko so uvedli zakon za kreditiranje obdelovalnih strojev. Takrat so tudi začeli uvajati sistem agrarnega kredita kot alternativo denarnim prispevkom. Vendar so denarni zavodi izvajali zelo togo bančno politiko, tako da je do kredita lahko prišel le močan in kvalificiran kmet. Pravi preporod agrarnega kredita sta prinesla I. in II. Zeleni načrt, ki sta močno razširila domeno agrarnega kredita, ki je zajel skoraj vsa obratna sredstva (semena, gnojila itd.) in kmetijske strukture (hleve, gošpodarska poslopja itd.). S časom so uvedli še vrsto kreditnih poslov, tako npr. podporo za odplačevanje pasivnih obresti in kreditiranje posestev, ki so jih poškodovale naravne neizgode. Z zmanjšanim deležem ročnega dela se je zmanjšala tudi sposobnost samofinansiranja in agrarni kredit je postal nepogrešljiv spremljevalec kmetijskega razvoja. Hudo zapreko na tej poti so predstavljali praktično do danes bančni zavodi, ki se niso nikoli potrudili približati posebnim problemom kmetijske dejavnosti. Velja pa pripomniti, da se tudi javne oblasti niso preveč izkazale, saj bi lahko z odločnejšo akcijo in s

preferenčno bančno politiko lahko močno izboljšale položaj. Osrednji problem agrarnega kredita je bil v Italiji vprašanje jamstev. V tem pogledu niso naredili nobenega koraka naprej k novim prijemom. Banke se namreč ne zaneajo na jamstvo, ki ga daje država oziroma zadnja leta dežele. Nekatere dežele so začele posvečati več pozornosti problemu jamstva in tako je — vsaj v naši deželi — deželna ustanova za razvoj kmetijstva dajala svoje poroštvo marsikateremu kmetovalcu.

Zgleda, da bodo končno ta problem rešili in da bodo v smislu smernic, ki jih postavlja agrarna politika EGS, prešli k novim sistemom jamstva. Italija pa ne misli ustanavljati posebnih novih bančnih zavodov, temveč samo bolj specializirani obstoječe odseke agrarnega kredita in jih regionalno bolje porazdeliti. Ustanoviti pa nameravajo poseben bančni zavod, ki naj bi vsklajeval celotno področje agrarnega kredita in bdel nad delom posameznih denarnih zavodov.

Vsekakor se bo z letošnjim letom proces preusmerjanja od denarnih prispevkov k sistemu kreditiranja začel konkretnije uresničevati v skladu tudi z agrarno politiko EGS. Koliko časa bo trajalo, da bo Italija rešila vprašanje učinkovitega agrarnega kredita — v smislu prenovljenega agrarnega kredita bi morali denarni zavodi, ki delujejo na tem področju, prenehati biti navadni in pikolovski birokrati, temveč bi morali postati neke vrste ekonomski svetovaleci, z občutkom za probleme kmetijskega sveta — je težko reči. Slej ali prej bodo morali, s prehodom agrarne politike na sistem kreditiranja, to vprašanje rešiti. Ne bi bilo pametno, ko bi slovenski denarni zavodi, zlasti hranilnice, pasivno spremljale razvoj in ostale izločene od agrarnega kredita — razen če bi ležali vzroki za tako stanje kje drugje.

25

Po Conradu Richterju
prireja Olga Ratej, riše Melita Vovk-Štih.

B
E
L
I
S
I
N

49. Dečkoma se je videlo, da gorita v želji po pustolovščini. Ko so se iz posvetovalnice zaslišale bojne pesmi, nato pa še skalpirni kriki, ju je kar obsedlo. Komaj sta se še krotila. Zapotegnjeni auh-h-h-h, ki je nenadoma prešel v uuh-h-h-h in vzdrtel v divji vrisk, jima je planil kot ogenj v kri. Mati belega sina ju je gledala z bridko ironijo. »Visoki javor, pomisli vendar, kaj bi belci storili z našim sinom, če bi ga ujeli. Zažgali bi ga kot izdajalca in odpadnika.« Oče se je razjezil: »Zapri usta ženska, in skrbi za svoje lonce! V tej stvari ni izbire. Beli sin je že skoraj mož. Ne

bi bilo dobro, če bi občepel za ognjiščem, zakaj naši prijatelji bi s prstom kazali nanj, češ glejte ga, belec je in se noče boriti z belim plemenom!« In Beli sin je hitro rekel: Zraven grem!« Spreletelo ga je vroče navdušenje. Visoko vzravnal je stal sredi koče in gledal v stran, da ne bi videl bolečine na obrazih matere in sester. Ženske so, kako naj od njih pričakuje, da bi ga razumele! Polovična puščica se je zakadil vanj, prišla sta se za roke in začela kot nora poskakovati v ritmu bojne pesmi, ki je še odmevala iz sosednje koče.

50. Vsa zamera pri sorodnikih Malega žerjava je bila pozabljena, ko sta se jim pridružila Visoki javor in Črna riba s sinovoma. »Prav,« je rekel Grenki, »bojna tekira je izkopana, zdaj lahko krenemo.« Zdaj so bili vsi skupaj bratje v orožju, zdaj se bodo šli maščevati belim morilcem. Tudi Tisti — pod-gričem se jim je pridružil, ves mrk s staro, rdečo brazgotino na licu. Prišel je še Porozni kamen in tudi Hrapava skorja in Preslica in mnogi drugi. Po stari navadi je bil vodja tisti, ki je prvi predlagal pohod. Tokrat je bil to Grenki in drugi so mu sledili. Ko je Grenki

zadrnil torbo, so tudi drugi zadrnili svoje. Ko je Grenki segel po puško, tomahavk in gorjačo, so tudi drugi. Ko je Grenki zapel bojevnisko slovo in obljubil, da se ne bo vrnil brez skalpov in ujetnikov, so ga drugi v zboru spremljali. Beli sin je začutil v ustih pekočo sladkobo, pred očmi pa se mu je razlivala rdečina. Vanjo se je vse zlivalo, kot bi se zamakalo v kri. Zelodec se mu je stisnil v kepo, grlo zadrnilo, mišice pa so mu hotele popokati od začinjene slasti. Končno je Grenki prvi odšel iz posvetovalnice. In vsi drugi so šli z njim, napeti kot strune, gibki kot pume,